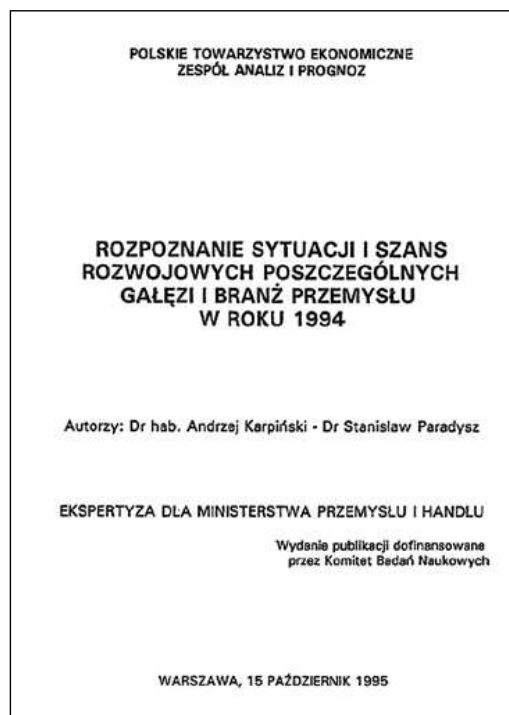

i samowystarczalność dla przygotowania kraju do ewentualnych kolejnych pandemii i zagrożeń w tej dziedzinie w przyszłości (s. 331).

(TEZA 25) ... Wprowadzenie nowych form preferencyjnych kredytów na zagospodarowanie terenów zagrożonych wyludnieniem się wsi i nadmiernym oddziaływaniem ludności, zwłaszcza na ziemiach, które weszły w skład państwa polskiego w 1945 r. (s. 359).

Reasumując, jeżeli propozycje te wzbudzą zainteresowanie ludzi myślących racjonalnie, w tym zwłaszcza moich Czytelników – będę uważał zadanie niniejszej pracy za spełnione.

Prof. Andrzej Karpiński od wielu lat zajmuje się problematyką gospodarczą, polityką gospodarczą (zwłaszcza przemysłową), analizą ekonomiczną i prognozowaniem. Jest autorem wielu opracowań i raportów z tego zakresu. ■

Małgorzata Zaleska*

Wpływ COVID-19 na finanse. Polska perspektywa

Rok 2020 zapisał się w historii finansów jako szczególnie czas, zdominowany przez walkę z pandemią COVID-19 i jej skutkami. Koronakryzys dotknął bowiem wszystkie państwa, każdą gospodarkę i zainfekował rynki finansowe, w tym banki. Kryzys 2020+ jest przy tym inny od kryzysu 2007+ m.in. z uwagi na:

- pierwotną przyczynę zaburzeń – pandemia (obszar pozaekonomiczny),
- możliwość przewidzenia kryzysu (z punktu widzenia ekonomistów: łatwiejsza w odniesieniu do kryzysu 2007+ niż 2020+),
- dotknięcie w pierwszej kolejności realnej sfery gospodarki, a dopiero w kolejnej odsłonie rynków finansowych i finansów publicznych (w przypadku kryzysu 2007+ było odwrotnie),
- kierowanie działań pomocowych w pierwszej kolejności do przedsiębiorstw (inaczej niż podczas

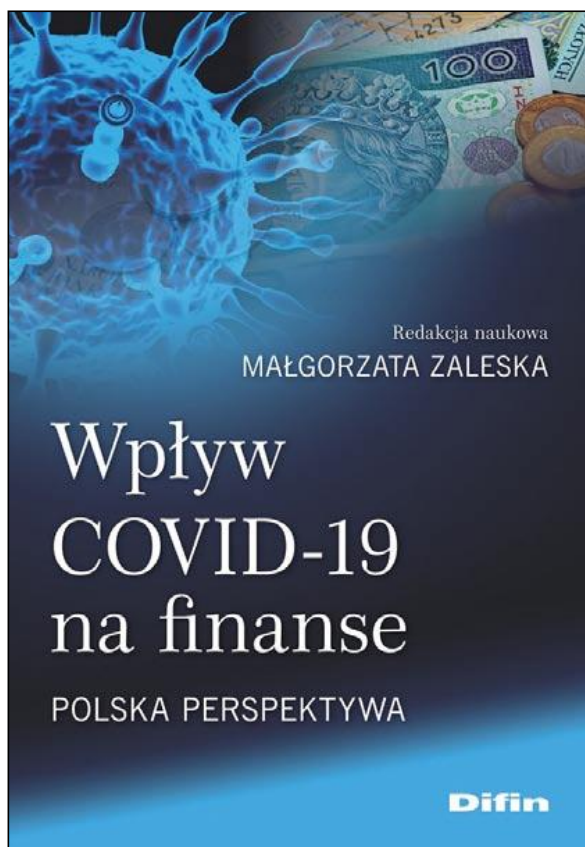
turbulencji 2007+, kiedy transfery finansowe kierowane były przede wszystkim do sektora bankowego),

- zainfekowanie polskiej gospodarki w sposób bezpośredni (podczas kryzysu 2007+ nastąpiło to pośrednio),
- szybkość reakcji instytucji sieci bezpieczeństwa (szybsza w przypadku kryzysu 2020+ niż 2007+),
- kierunek oddziaływania regulacji (w odniesieniu do kryzysu 2007+ nastąpiło doregulowanie rynków finansowych, a w przypadku kryzysu 2020+ zastosowano elementy deregulacji).

Na tle powyższych rozważań należy stwierdzić, że kryzys 2020+ charakteryzuje się kilkoma wymiarami: medycznym, gospodarczym, finansowym, bankowym, społecznym i politycznym, a jego skutki będziemy odczuwali niestety w kolejnych latach, obserwując dalsze odsłony turbulencji.

Oba kryzysy uwiadcniają ponadto działanie „systemu naczyń połączonych” i współzależności między

* Prof. Małgorzata Zaleska – ekonomistka, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, przewodnicząca Komitetu Nauk o Finansach PAN.

realną gospodarką i światem finansów oraz unaoczniają rolę banków centralnych, jako instytucji ostatniej instancji w ratowaniu fundamentów gospodarczych świata. W odpowiedzi na skutki pandemii COVID-19 banki centralne m.in. istotnie zwiększyły zakres stosowania polityki luzowania ilościowego. Można nawet stwierdzić, że polityka, która miała być czasowa, już na stałe wpisała się w instrumentarium banków centralnych i należy ją traktować jako standardowy instrument polityki pieniężnej.

Pomimo bezprecedensowych i bardzo szybkich reakcji banków centralnych na skutki pandemii niestety nie udało się uniknąć wyzwań w zakresie finansów publicznych oraz funkcjonowania instytucji finansowych. Chociażby środowisko niskich stóp procentowych wpływające pozytywnie na koszty obsługi długu państwowego jest wyzwaniem dla banków i oszczędzających. Należy także podkreślić istotny wzrost długu w poszczególnych państwach świata i postawić otwarte pytania, na ile jest on niebezpieczny z punktu widzenia stabilności finansowej, czy stanie się przyczynkiem kolejnej odsłony globalnego kryzysu gospodarczego, jakie działania o charakterze strategicznym i taktycznym należy podjąć, aby zapobiec materializacji ryzyka, czy redukcja długów jest pożądana i możliwa do przeprowadzenia?

Wszystkie banki dotknęły równocześnie wyzwania związane z materializacją ryzyka operacyjnego i kredytowego. Poziom tych rodzajów ryzyka,

w odpowiedzi na kryzys 2020+, istotnie wzrósł. Ma to wpływ m.in. na zmianę podejścia banków do oceny zdolności kredytowej kredytobiorców oraz poziomu rezerw bankowych, które generują koszty i obniżają tym samym wyniki finansowe banków. W odpowiedzi na spadek rentowności banki ograniczają koszty i poszukują nowych źródeł przychodów, m.in. zmieniając swoje modele biznesowe w kierunku jeszcze większej cyfryzacji i świadczenia usług niefinansowych. Prawdopodobnie wprowadzą także powszechne opłaty za przechowywanie środków finansowych w formie depozytów, co będzie oznaczać daleko idącą zmianę w stosunku do tego, że za korzystanie z kapitału należy płacić. Już w 2020 r. banki istotnie podniosły przy tym dotychczasowe prowizje i opłaty.

Koronakryzys spowodował tym samym problemy finansowe w niektórych bankach, w tym konieczność ich restrukturyzacji. Koszty z tym związane poniesie niestety całe społeczeństwo.

Proces wychodzenia z koronakryzysu będzie z pewnością długotrwały, etapowy, a chwila prawdy nastąpi po zaprzestaniu różnego rodzaju bezprecedensowych działań pomocowych i osłonowych. Świat po pandemii nie będzie już taki sam jak przed kryzysem 2020+. Nastąpią m.in. nieodwracalne zmiany w relacjach międzyludzkich i biznesowych oraz sposobach komunikacji.

Aktualność i złożoność problematyki wpływu pandemii COVID-19 na finanse oraz bezprecedensowe reakcje na wybuch kryzysu 2020+ skłoniły członków Komitetu Nauk o Finansach PAN do wstępnej analizy i oceny wspomnianych zjawisk, zależności i reakcji.

W monografii *Wpływ COVID-19 na finanse. Polska perspektywa* zostały zaprezentowane dotychczasowe skutki kryzysu i działań pomocowo-osłonowych, zamykające się w 2020 r. Niemniej jednak analizy i obserwacje pochodzące z trzech kwartałów funkcjonowania w czasach kryzysu i dalszej niepewności pozwalają sformułować wstępne wnioski. Badania nad wpływem koronakryzysu na świat finansów muszą być przy tym kontynuowane w celu wyciągnięcia wniosków na temat długookresowego, kompleksowego wpływu COVID-19 na finanse. Bardzo ważne będzie ponadto to, aby decydenci i uczestnicy rynków finansowych, a także społeczeństwa na długo zapamiętały lekcje płynącą z obecnego kryzysu.

Monografia skierowana jest do szerokiego grona odbiorców: naukowców, badaczy, analityków i studentów kierunków ekonomicznych. Powinna być ona także przedmiotem zainteresowania przedstawicieli świata polityki, choć od dawna wiadomo, że światy nauki i polityki „rządzą się” innymi prawami.

Monografia uzyskała rekomendacje Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz Komitetu Nauk o Finansach PAN, za które serdecznie dziękuję. ■